

TA'LIM JARAYONIDA KREATIV FIKRLASH ORQALI SAMARADORLIKNI OSHIRISH IMKONIYATLARI

Andijon davlat pedagogika instituti pedagogika fakulteti Pedagogika yo'nalishi
talabasi

Erkinov Ozodbek Faxriddin o'g'li

ozodbekerkiboyev205@gmail.com

Annotatsiya:

Mazkur ilmiy maqolada ta'lim jarayonida kreativ fikrlashni rivojlantirish orqali o'quv samaradorligini oshirish imkoniyatlari tahlil qilinadi. Unda kreativ fikrlashning pedagogik ahamiyati, o'quvchilarning mustaqil va innovatsion fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishdagi o'rni yoritilgan. Shuningdek, zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar hamda muammoli ta'lim yondashuvlari asosida ta'lim sifatini oshirish mexanizmlari ko'rib chiqiladi. Maqolada kreativ muhit yaratish orqali o'quvchilarning faolligi, motivatsiyasi va ijodiy salohiyatini rivojlantirishning samarali usullari haqida fikr yuritiladi. Tadqiqot natijalari ta'lim tizimida kreativ yondashuvlarni qo'llash o'quv jarayonining samaradorligini sezilarli darajada oshirishini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar:

kreativ fikrlash, ta'lim samaradorligi, innovatsion yondashuv, pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar, ijodkorlik, mustaqil fikrlash, muammoli ta'lim, o'quv motivatsiyasi, kreativ kompetensiya.

Kirish

Bugungi globallashuv va axborot texnologiyalari tez sur'atlarda rivojlanayotgan davrda ta'lim tizimi oldiga yangi va muhim vazifalar qo'yilmoqda. Zamonaviy jamiyat nafaqat bilimli, balki mustaqil fikrlay oladigan, muammolarga ijodiy yondasha biladigan hamda innovatsion g'oyalarni ilgari sura oladigan shaxslarni talab etmoqda. Shu sababli ta'lim jarayonida kreativ fikrlashni rivojlantirish masalasi pedagogika fanining dolzarb yo'nalishlaridan biriga aylanmoqda.

Kreativ fikrlash o'quvchilarning yangi g'oyalarni yaratishi, mavjud muammolarga noodatiy yechim topishi hamda o'z bilim va ko'nikmalarini amaliyotda samarali qo'llay olishini ta'minlaydi. Bunday yondashuv ta'lim jarayonining samaradorligini oshirish bilan bir qatorda o'quvchilarning faolligi, motivatsiyasi va ijodiy salohiyatini rivojlantirishga ham xizmat qiladi. Ayniqsa, interfaol metodlar, muammoli ta'lim texnologiyalari va innovatsion pedagogik yondashuvlardan foydalanish kreativ muhitni shakllantirishda muhim omil hisoblanadi.

Hozirgi kunda ta'lim sifatini oshirish, xalqaro standartlarga mos raqobatbardosh kadrlarni tayyorlash hamda o'quvchilarning intellektual salohiyatini rivojlantirishda kreativ fikrlashning ahamiyati tobora ortib bormoqda. Shu nuqtai nazardan, ta'lim jarayonida kreativ fikrlash orqali samaradorlikni oshirish imkoniyatlarini ilmiy-pedagogik jihatdan tadqiq etish muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur maqolada kreativ fikrlash tushunchasining mazmun-mohiyati, uning ta'lim jarayonidagi o'rni hamda o'quv samaradorligini oshirishdagi pedagogik imkoniyatlari tahlil qilinadi. Shuningdek, kreativ yondashuv asosida tashkil etilgan ta'limning afzalliklari va samarali metodlari haqida ilmiy fikrlar bayon etiladi.

Asosiy qism

Ta'lim jarayonida kreativ fikrlashni rivojlantirish bugungi pedagogikaning muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Kreativ fikrlash shaxsning mavjud bilim va tajribalar asosida yangi g'oyalar yaratishi, muammolarga noodatiy yechim topishi hamda yangicha yondashuvlarni qo'llay olish qobiliyatini anglatadi. Zamonaviy ta'lim tizimida o'quvchilarning faqat nazariy bilimlarni egallashi emas, balki ularni amaliyotda qo'llay olishi, mustaqil va erkin fikrlashi ham muhim ahamiyat kasb etadi. Shu sababli ta'lim samaradorligini oshirishda kreativ fikrlashni shakllantirish zarur omil sifatida qaralmoqda. Kreativ fikrlashni rivojlantirish o'quvchilarning bilishga bo'lgan qiziqishini oshiradi va ularni faol o'quv jarayoniga jalb etadi. An'anaviy ta'limda o'quvchi ko'proq tayyor bilimni qabul qiluvchi sifatida ishtirok etsa, kreativ yondashuv asosidagi ta'limda u faol izlanuvchi, tahlil qiluvchi va yangi g'oyalarni yaratuvchi subyektga aylanadi. Bu esa o'quvchilarning mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirib, ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi. Ta'limda kreativ fikrlashni shakllantirishda interfaol metodlarning o'rni katta. “Aqliy hujum”, “Klaster”, “Insert”, “Baliq skeleti”, “Debat” kabi metodlar o'quvchilarning erkin fikr bildirishiga, muammolarni turli nuqtai nazardan tahlil qilishiga hamda jamoaviy hamkorlikda ishlashiga imkon yaratadi. Ayniqsa, muammoli ta'lim texnologiyasi o'quvchilarni izlanishga undab, ularning ijodiy tafakkurini rivojlantiradi. Bunday metodlar orqali o'quvchilar nafaqat bilim oladi, balki o'z fikrini asoslash, muloqot qilish va mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarini ham egallaydi.

Kreativ fikrlashni rivojlantirishda pedagogning roli ham muhim ahamiyatga ega. O'qituvchi ta'lim jarayonida innovatsion pedagogik texnologiyalardan samarali foydalanishi, o'quvchilar uchun erkin va qulay kreativ muhit yaratishi lozim. Kreativ muhit mavjud bo'lgan ta'lim jarayonida o'quvchilar o'z fikrlarini erkin bayon qiladi, yangilik yaratishga intiladi va o'z salohiyatini namoyon etadi. Shu bilan birga, o'qituvchining rag'batlantiruvchi yondashuvi o'quvchilarning ichki motivatsiyasini oshirib, ularning ijodiy faoliyatga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi.

Bugungi kunda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi ham kreativ fikrlash imkoniyatlarini kengaytirmoqda. Multimedia vositalari, elektron ta'lim platformalari

va raqamli texnologiyalar asosida tashkil etilgan darslar o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshirib, mustaqil ta'lim olish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Zamonaviy texnologiyalar yordamida o'quvchilar turli loyihalar yaratish, innovatsion g'oyalarni ishlab chiqish va amaliy faoliyatda qo'llash imkoniyatiga ega bo'ladi. Shuningdek, kreativ fikrlashni rivojlantirish ta'lim sifatini oshirish bilan birga, kelajakda raqobatbardosh va zamonaviy mutaxassislarni tayyorlashda ham muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Chunki kreativ fikrlovchi shaxs tez o'zgaruvchan jamiyat sharoitida yangi vaziyatlarga moslasha oladi, muammolarni samarali hal qiladi va innovatsion faoliyat yuritishga qodir bo'ladi. Shu bois ta'lim tizimida kreativ yondashuvlarni keng joriy etish zamon talabiga aylanmoqda.

Ta'lim samaradorligi

Ta'lim samaradorligi — bu ta'lim jarayonida belgilangan maqsad va vazifalarning qay darajada amalga oshirilganini ifodalovchi pedagogik tushunchadir. U o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarni o'zlashtirish darajasi, mustaqil fikrlashi, ijodiy yondashuvi hamda amaliy faoliyatda bilimlarni qo'llay olish qobiliyati orqali namoyon bo'ladi. Zamonaviy ta'limda samaradorlik faqat nazariy bilim bilan emas, balki o'quvchining kompetensiyalari, kreativ tafakkuri va muammolarni hal qilish ko'nikmalari bilan ham baholanadi.

Ta'lim samaradorligini oshirishda innovatsion pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar va kreativ yondashuvlar muhim o'rin tutadi. Chunki bunday usullar o'quvchilarning dars jarayonidagi faolligini oshiradi, ularni mustaqil izlanishga undaydi hamda bilimlarni chuqurroq o'zlashtirishga yordam beradi. Ayniqsa, kreativ fikrlash asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni o'quvchilarning qiziqishi va motivatsiyasini kuchaytirib, o'qitish natijalarining samaradorligini ta'minlaydi.

Shuningdek, ta'lim samaradorligi o'qituvchining pedagogik mahorati, ta'lim muhitining sifati, zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish darajasi hamda o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish bilan chambarchas bog'liqdir. Samarali ta'lim jarayonida o'quvchi markaziy subyekt sifatida faol ishtirok etadi va bu uning intellektual hamda ijodiy salohiyatini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Natijada, ta'lim samaradorligini oshirish jamiyat uchun raqobatbardosh, bilimli, kreativ va innovatsion fikrlovchi kadrlarni tayyorlashning muhim omili hisoblanadi.

Innovatsion yondashuv

Innovatsion yondashuv — bu ta'lim jarayoniga zamonaviy pedagogik texnologiyalar, yangi metod va usullarni joriy etish orqali o'qitish sifatini hamda samaradorligini oshirishga qaratilgan pedagogik faoliyatdir. Mazkur yondashuv an'anaviy ta'lim shakllarini takomillashtirish bilan birga, o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, ijodiy faoliyati va amaliy

ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Innovatsion yondashuvning asosiy maqsadi — ta'lim jarayonini zamon talablari asosida tashkil etib, raqobatbardosh va kreativ fikrlovchi shaxsni tarbiyalashdan iborat.

Bugungi kunda ta'lim tizimida innovatsion yondashuvlardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Chunki zamonaviy jamiyat tezkor axborot almashinuvi, texnologik taraqqiyot va global raqobat sharoitida yangicha fikrlaydigan mutaxassislarni talab etadi. Shu sababli pedagoglar o'quvchilarning bilim olish jarayonida faolligini oshiruvchi interfaol metodlar, raqamli texnologiyalar, loyiha asosida o'qitish va muammoli ta'lim kabi usullardan keng foydalanmoqda.

Innovatsion yondashuv asosida tashkil etilgan darslarda o'quvchi ta'lim jarayonining faol ishtirokchisiga aylanadi. Bunda o'quvchilar mustaqil izlanadi, tahlil qiladi, muammolarga yechim topadi hamda yangi g'oyalarni ilgari suradi. Natijada ularning kreativ fikrlash qobiliyati, muloqot madaniyati va amaliy kompetensiyalari rivojlanadi. Ayniqsa, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshirib, ta'lim samaradorligini ta'minlaydi.

Shuningdek, innovatsion yondashuv o'qituvchidan ham yuqori pedagogik mahorat, ijodkorlik va doimiy izlanishni talab qiladi. O'qituvchi zamonaviy metodlarni to'g'ri tanlay olishi, o'quvchilar uchun qulay kreativ muhit yaratishi hamda ularning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda ta'limni tashkil etishi zarur.

Xulosa qilib aytganda, innovatsion yondashuv ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, o'quvchilarning ijodiy va intellektual salohiyatini rivojlantirish hamda ta'lim sifatini oshirishning muhim omili hisoblanadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, ta'lim jarayonida kreativ fikrlash orqali samaradorlikni oshirish bugungi zamonaviy ta'lim tizimining muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Kreativ yondashuv o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, muammolarga innovatsion yechim topishi hamda bilimlarni amaliyotda samarali qo'llay olishini rivojlantiradi. Bu esa ta'lim sifatini oshirish bilan bir qatorda, o'quvchilarning intellektual va ijodiy salohiyatini yuksaltirishga xizmat qiladi.

Maqolada tahlil qilinganidek, interfaol metodlar, muammoli ta'lim texnologiyalari va innovatsion pedagogik yondashuvlardan foydalanish o'quv jarayonining samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Ayniqsa, kreativ muhitning yaratilishi o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishi va motivatsiyasini kuchaytirib, ularning faol ishtirokini ta'minlaydi. Shu bilan birga, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanish ham ta'limning zamonaviy va sifatli tashkil etilishida muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Shuningdek, kreativ fikrlashni rivojlantirishda pedagogning kasbiy mahorati, ijodkorligi va innovatsion faoliyati alohida ahamiyatga ega. O'qituvchi o'quvchilar uchun

erkin va qulay ta'lim muhitini yaratishi, ularni izlanishga va yangi g'oyalar ishlab chiqishga rag'batlantirishi zarur.

Natijada, kreativ fikrlash asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni jamiyat uchun raqobatbardosh, bilimli, ijodkor va zamonaviy fikrlovchi kadrlarni tayyorlashga xizmat qiladi. Shu bois ta'lim tizimida kreativ va innovatsion yondashuvlarni keng joriy etish bugungi kunning dolzarb pedagogik vazifalaridan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Ta'limda innovatsion texnologiyalar (ta'lim muassasalari pedagog-o'qituvchilari uchun amaliy tavsiyalar). Iste'dod.
2. Karimova, V. M. (2018). Psixologiya: O'quv qo'llanma. Tafakkur bo'stoni.
3. Yusupova, G. S. (2021). Zamonaviy ta'lim tizimida talabalarning kreativ qobiliyatlarini rivojlantirish omillari. Pedagogika va psixologiyada innovatsiyalar, 4(2), 45-51.
4. Lucas, B., Claxton, G., & Spencer, E. (2013). Progression in Student Creativity: Diagnosing Assessment Approaches to Modern Educational Systems. OECD Education Working Papers, No. 86, OECD Publishing.
5. Tojiyeva, Z. N. (2022). Ta'lim jarayonida kreativ fikrlashni shakllantirishning metodologik asoslari. O'zbekiston Milliy universiteti xabarлари, 2(1), 112-115.